WIKIPEDIA

Sayans

R **Disya aatikl niid refrans.** R

Sayans (frah Latn *scientia*, wa miin "nalij") a sistimatik entapraiz we bil ah aaganaiz nalij ina di faam a tesebl explinieshan ah pridikshan bout di yunivoers. Wah uola miinin rilietid kluos-kluos a "sayans" azwel refa tu di badi a nalij iself, di taip we kiah explien rashanal ah aplai rilayabl. Practishana a sayans nuo az sayantis.

Ina Jumiekan kantex, sayans azwel refa tu obia, mayal ah deh kaina praktis.

Kantempareri sayans tipikali sobdivaidop ina nachral sayans, we todi di matiirial wol; suoshal sayans, we todi piipl ah sasayati; ah faamal sayans, laka matimatix. Faamal sayans noftaim exkluud az deh no dipen pah no impirikal abzavieshan.[4] Disiplin we yuuz sayans laka injinierin ah medisn maita kiah aalso kansida az aplai sayans.[5]

Juurin di Migl Iejiz ina di Migl Iis, fongdieshan fi di sayantifik metod eh-lie bai Alhazen ina ih Buk a Aptix (Book of Optics).[6][7][8] Frah klasikal antikuiti chuu di 19t senchri, sayans az a taip a nalij eh muo kluosli lingk tu filasafi dah nou ah, az a mata a fak, ina di Westan wol, di toerm "nachral filasafi" eh-ingkompas fiil a todi we tide asosiet wid sayans, laka aschranami, medisn, ah fizix.[9][nb 3] Wails di klasifikieshan a di matiirial wol bai di ienshent Indian ah Griikdem ina ier, oert, faya ah waata weh muo filasafikal, midiival Migl Iistan sayantis eh-yuuz praktikal, experimental abzavieshan fi klasifai matiirial.[10]

Ina di 17t ah 18t senchri, sayantis ingkriisinli ena-siik fi faamiuliet nalij ina toermz a niecha laa. Uoba di kuos a di 19t senchri, di wod "sayans" eh-bikom ingkriisinli asosiet wid di sayantifik metod iself, az a disiplin wie fi todi di nachral wol. A weh ina di 19t senchri wen sayantifik disiplin laka bailoji, kimischri, ah fizix riich deh madan shiep. Di siem taim piiriad eh aalso ingkluud di arijin a di toerm "sayantis" ah "sayantifik komiuniti," di foundin a sayantifik instityuushan, ah ingkriisin signifikans a di intarakshan wid sasayati ah ada aspek a kolcha.[11][12]

Ischri

Sayans ina braad sens eh-egzis bifuo di madan iira, ah ina wuoliip a istarikal siblizieshan.[nb 4] Madan sayans distingk ina iapruoch ah soksesful ina irizolt: 'madan sayans' nou difain wa a sayans ina di schrikis sens a di toerm.[13]

Sayans ina iarijinal sens a di wod fi wah taip a nalij, reda dah speshalaiz wod fi di posyuut a soch nalij. In potikiula ia wan a di taip a nalij we piipl kiah komiunikiet tu wananeda ah shier. Fi egzampl, nalij bout ou nachral tingz wok eh-giada lang bifuo rikaadid ischri ah iliid tu di divelopment a komplex abschrak tingkin. Dis shuo bai di kanschrokshan a komplex kialinda, tekniik fi mek paiznos plaant edibl, ah bildin laka di piramiddem. Ousomeba no kansistant kanshienshos distingshan eh-mek bitwiin nalij a soch tingz we chuu ina ebri komiuniti ah adaels taip a komiunal nalij, laka mitalaji ah liigal sistim.

Refrans